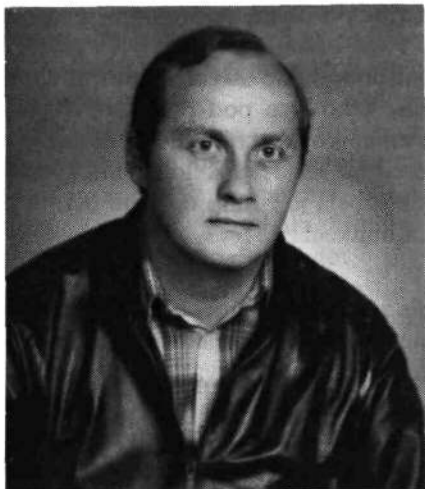


Milan
Vincetič



Samota kreške zime

Šele ko je po šipi, na kateri se je dodobra nabralo ivja in srena, petič, šestč zapraskalo, se je dvignila na komolce, vrgla razmršene, od spanja mastne lase na tilnik, nekaj časa oprezala, potem pa kar se da po mišje stopila k oknu in razgrnila zaveso:

– Anica, ti, in ob tej uri? se je pridušala, hkrati pa pomignila, češ, ne stoj vendar kot lipov bogec, vrata so odtrznjena, le po prstih moraš,

da se mali ne zbudi.

– A mali? se ji je zarežal v obraz, ko je obešal medvedovino na obešalnik za vrati.

Mojbog, isti je, jo je prešinilo, isti Anica, isti Antonij Verb, ki so ga zaradi bučastega obraza in deške brade, iz katere mu je poganjalo le dober ducat dolgih, zavitih dlak, klicali kar Anica; ista Anica, je godlo v njej, le glas se mu je postaral za poldrugo prestopno leto, medvedovina pa je na komolcih že obšita. Debel ovčji kožuh, ki ga je nosil leto in dan, je bil zanj medvedovina, kajti ovce, iz katerih naj bi bil sešit, so baje končale v medvedjih krempljih; in prav ta medvedovina se mu je dobesečno prirasla na ramena.

– Da boš vedela, Luka, niti poleti ga ne slečem, ji je pomežiknil, medtem ko mu je pogled vse bolj in bolj uhajal po njenem še židkem životu.

Poleti ga seveda ni bilo nikoli na spregled. Po velikem ledu nenadoma izgine. Kot se tudi pojavi. Nekega dne je njegova koliba, v kateri prenoči le dober teden, če pa škripne, pa kvečjemu dva, prazna, v pečici ostane le nekaj pepela in pogreti čaj, na hrbtni strani stenskega koledarja pa tabela nekih števil, ki jih ob naslednjem prihodu znova preverja.

– To noč bom prespal pri tebi, Luka, je pokašljeval, kajti spalna ji je vse bolj in bolj lezla z ramen, še dan, ob polni luni pa se bo začelo.

Njeni široki, krepki ritnici sta se pozibavali izpod flanele, Anica je kdajpakdaj stegnil roko, ona pa mu je ponagajala, in mu jo odvrčala, srebala sta prevreto žganje, ki ob mrazu ogreje tudi kosti in ko se je čez dve uri vsa omotična znašla na njegovih kolenih, sta ji ritnici vse bolj in bolj pritiskali višje in višje in ko je začutila njegovo otrdlino, je prasnila v smeh, kajti iz sosednje sobe se je prislizalo otroško grgranje.

– Torej je res, Luka? so se mu zasvetile oči.

Stisnila mu je glavo med dojke in ga cmoknila na plešo; Anica je bil resda skorajda brezdlačen, kar naenkrat so mu začeli izpadati lasje, potem

ga je zaščemelo pod pazduho in po prsih, le sramnih je ostalo za boren gozdiček.

Zavalil jo je v posteljo, ji dobesedno strgal spalno in zaplal. Čutil je, kako postaja krotka in voljna, kako trza pod prepono, dviga noge in ga praska po ledjih, počasi ga je zmanjkovalo, tudi nje, in ko se je pred svitom zbudil, se je odtihotal v sosednjo sobo, se sklonil nad spečega fantička, mu dvakrat, trikrat dihnul v obraz, da je za hip odtrznil oči, in šepnil:

– Kot pravi ledeničar, ta bunkec!

Do kolibe ob reki, ki je z veliko vijugo obšla Kreč, je vodilo dvoje sledi: dolgi, posiljeni, mestoma skakajoči koraki in za dobro ped globoka brazda. Anica je namreč komajda premagoval velik, z zakovicami obit kovček, v katerem je prenašal poleg trojnih debelih spodnjic in vrečke menta čaja tudi ducat dinamitov, ki jih je uporabljal pri delu. Brez dvoma je imel Anica dober nos, ponavadi se je prikazal dan, dva pred polno luno, in ko se je njegova kočura komajda ogrela, se je na reki že nabirala zmrzlina. Anica je vedel, da se lahko na tem delu reke, ki pozimi ponavadi upade, naredi za dober meter debel led, ki ga ne razbije nobeno krepelo, mesarji pa le pritiskajo, pa tudi gostilničarji ne izbirajo besed, češ, Anica, pritisni, zdaj ima led pravo barvo, do novega se ne bo oblizal niti na pripeki, le pravočasno ga moramo zvoziti; tako so dan za dnem pricapljali zaviti v debele šale in kučme, si pihali v roke in stihoma kleli kreško zimo, medtem ko je Anica poskakoval po ledu, zavrtal tu in tam drobno luknjo, vtaknil dinamitovko in si zakril ušesa.

Tudi led ima žile kot kamen, je razpredal, potipati ga moraš, krotek je, če si dober z njim, pa tudi zasačiti zna; včasih je celo pritisnil nanj uho in zažvečil:

– Še bije, še bije, zdaj ga moram, dokler še diha!

Seveda mu je nakapljala denarja. Ledu ni tehtal, temveč meril. Prisegal, da ni votel niti poscan, da je vsa umazanija sedla na dno, še preden se je površina omrestila.

– Ko voda mrestí, se ne bojmo zime, je vedno znova začenjal, poskakoval in vlačil po površini črte, po katerih je – začuda – zmeraj počil.

– Od samote kreške zime, se jim je posmejal v brk.

Proti večeru je prcingljala kanglica. Na kanglici je bil dobesedno obešen zvonček, s katerim bi moral fantiček na vso moč zvončkljati, če bi se po naključju izgubil, zato ga je že od daleč opazil. Debelinkast, rdečeličen, a nekam pospanih oči se je kratkomalo postavil predenj, mu pomolil kanglico in v časopisni papir zamotan sendvič ter hotel že naslednji hip zbežati. Anica ga je karseda nežno ujel za rokav in ga povedel v kolibo, kjer je nepremično obsedel. Tudi ko si je odmotaval sendvič, se dečkove oči niso hotele povesti in šele ko se mu je fantiček siloma iztrgal iz rok in se napotil k vratom, je spustil grgrajoči glas. Ob tem mu je iz žepa padel na tla prepognjen listek; in ko ga je Anica razgrnil, so se fantičkove oči znova

obesile nanj, glas, ki pa ga je tiščal nekje globoko, pa ni zmozel dlje kot do dlesni.

– A tako je s tem, mali, si je prikimal Anica, zrasel si v krof, a si tiho kot grob...

Dečkovne zenice so se za hip spremenile v pasje: otožne in povešene so tičale nekje globoko in prizanesljivo zrle v Anico, ki je preletel listek, smeje frcnil v fantičkov cof na kapi, mu potisnil kanglico v roke in ga hudomušno uščipnil v lice, da je mali zardel, hkrati pa se namrgodil, udaril Anico po roki in jo ucvrl skozi jelševje:

– Ti moj Bunkec bunkasti, je momljajl Anica, naslonjen na okno, medtem ko se je kepa trudila stopati čimbolj mehko, da se ji ne bi vdiral.

Luka je v vročo čokolado prilila žganje. Razneslo ga bo, je prestopala, vse kocine, ki so mu še ostale, mu bo oparilo, mene pa bo preklalo, če se ne oglasi. Mali Maks pa jo je le molče pogledoval in risal v kavno lužico po mizi. Le tu in tam je izpustil tisti svoj grgec, da mu je pokimala in ga pogladila po glavi.

– Je že dobro, Maksek, ga je cartljala, je že dobro, saj nisi sam kriv, če ti je mišek odščipnil jezik.

Mali jo je očitno razumel, kajti isti hip se je prijel za jezik in začel topotati z rokami: to je bil njun dogovorjeni znak, da je sit in da mu bodo oči vsak hip zlezle skupaj, kajti le spanec mu lahko vrne govorico.

Komaj ga je pokrila, je vstopil. Pustila je odprta vrata, najprej je stopil k peči in se pogrel, obesil medvedovino na staro mesto in si začel dolivati žganja.

– Tropinovec s čokolado, Lucija, je mlaskal, boljšega si ne morem niti prislanjati.

Stopila mu je za hrbet in ga prijela za rame: roka ji je rahlo drhtela in ji lezla nižje, bredla in mu krožila po bradavicah, da je zaprl oči in izdaval:

– Mali pa kar za odprtimi vrati, ha, Lucija?

Pogladila ga je po lobanji in se zakrohotala.

– Vsaj povedal ne bo, Antonij.

– Komu le, Lucija?

– Vsem, Antonij, vsem, je hropela, ti moj Anica, nocoj mi pusti, da boš moj, da te bom jaz in ne ti mene, ne vem, kaj mi je, je žgoleda, razvadila sem se...

Začela je grgrati kot Maksek, mu silila z bradavico v usta in ga začela slačiti, hropela je od poželjenja, niti čakala ni, da bi jo po navadi odnesel na posteljo, le vrgla je medvedovino na tla in se kriče nasajala.

Anica je zatiskal oči in se trudil, da bi čimdlje vzdržal, da ne bi mislil na Bunkca, ki ga je ošinil izza priprtih vrat, Bunkca, ki je buljil vanju tako nedolžno, kot če bi mu molel kanglico in zaviti sendvič, in ko je Luki prihajalo, se je le še bolj stisnil k podboju in zajecal.

Prhnil je proti njemu, Bunkec pa se mu je le zasmihal, našobil ustnice in že isti hip izginil, Luka pa se je vsa potna zavalila nanj in mlela, da jo je preščipnilo nad popkom.

Ves dopoldan se Anica ni mogel znebiti Bunkčevega topastega pogleda. Nekam nejevoljno je prestopaval in si vedno znova pihal v roke, kar seveda ni bilo v njegovi navadi, Krečani pa so začeli nergati, češ, Anica, po odjugi jo lahko nasajaš do mile volje, le zdaj jo pusti in hrani moč za led, ta prasica ti bo posmodila še jajca, ne nakoplji si jo na glavo, ne veš, čigav je mali.

– Dobro je, da je nem, je zategoval dolgin s presekano ustnico, in da je ona lažnivka.

– Če bi znal pisati, ne bi bil več nem, je pritegnil gozdar, ki so ga klicali Imenitni.

– Tak je kot ti, Imenitni, je nadušal debeluh z metuljčkom, tak kot ti, Imenitni... Če bi ga zasmolil Anica, mu ne bi pozabil dati jezika, tvoj pa je ravno pravšen, da... Imenitni je hušknil in stisnil krepelo, Anica pa le s kotičkom očesa ošinil dolgina, ki je kazal nekam proti Luki.

Šele ko je prizvončkljala kanglica, tokrat okoli dveh, je – predel roke v bok in se zazrl v Bunkca, zavitega v pisan šal, ki je nerodno hlačal proti njemu in še preden se je zavedal, mu je že molel kanglico.

– Si videl, lahko si stokrat Imenitni, pri njej bi bil stradal kot volk...

– Listek, mali mu je prinesel, pošto, se je zahihital dolgin.

– Saj sem ti rekel, da je pismen, se je oglasil Imenitni in se delal, da gre pravzaprav o tretji stvari.

Anica pa je le vzel kanglico, povlekel malega za sabo in zaprl vrata.

– Pokazala jim bova, Bunkec, kako se to dela, mu je zašepetal v uho in mu pihnil za ovratnik.

Bunkec pa je zaracal za njim, tu in tam se je sicer kobalil, in ko je Anica zamahnil z roko, naj se oni na bregu umaknejo, je potisnil malemu naravnost v roko gorečo šibico in mu pridržal zažigalno vrvico.

– Tako, Bunkec, so mu žarele oči, ko je začela vrvica cvreti, steciva, brž...

Ko sta vsa zadihana počepnila za deblom pravšnje jelše, je počilo. Bunkcu je zaplemenelo v očeh, zaploskal je in se mu obesil za vrat, Anica pa ga je skril pod medvedovino, da ne bi slišal grgca, ki je malemu jemal sapo.

– Znorel si, Anica, je sople, Maksek je kot mesečnik, le k tebi sili...

– Se bojiš zanj, Lucija?

– To ne, Anica, ga je gnetla, to ne, toda to ni zanj, lahko...

Anica ji je s prstom zaprl usta in se docela izgubil v njenem naročju. Ščegetala ga je, se hihitala in ga vzbujala, opijanjala, da je jutraj po vseh štirih lezel v svojo kočuro, njej pa ni in ni bilo dovolj, še marala ni, če se je Bunkec nenadoma pojavil z gorečo vžigalico med vrati in izgrgal tisti svoj »bum bum«, le odrinila ga je, češ, Maksek, to se vendar ne sme gledati, to ni zate, hkrati pa ji je bilo vseeno, čeprav je čutila, da jo je Anica prav zaradi Bunkca, ki ga je pogledoval z belim, nenadoma odrinil, prižgal cigareto in se zazrl v strop.

– Se mu boš pač odkupil z »bum«, ga je podražila, tvoj Bunkec, kakor ga ti kličeš, ne ve drugega kot »bum«, moj dragec...

– Na samem se morava, Luka, pa bo šlo. Ne morem več, če me gleda v rit!

– Eh, ti moj Ankica, ga je smeje plosnila po zadnjici, naj le gleda, saj ti je ne vaga...

In res mu je bil ves dan za petami. Naj je še tako stiskal mrz, se ni naveličal. Prizvončkljal je s kanglico, jo odložil že na pragu in že isti hip stikal za vžigalico; Anica je bil resda oprezen, ni si smel dovoliti, da bi se Bunkcu karkoli zgodilo, kajti nanoslo mu je na uho, da ga bo na koncu nalašč pustil na dinamitovki, da bi se ga znebil. Bunkec pa nič: capljaj je, se kobalil in krilil, medtem ko je Anica meril ledene kvadre in prešteval denar, se prerekal in tu in tam koga tudi nadrl. Manjše kose ledu, prav take, ki jih je že zmogel Bunkec, pa sta sproti nosila vstran. Bunkec jih je s posebnim veseljem pehal in ko sta odpravila zadnjo stranko, sta se lotila dela.

– Zgradila bova hiško kot na severu, Bunkec, ga je priganjal, mali pa mu je začel še bolj prizadevno nositi kocke.

Bunkec je z občudovanjem strmел v Anico, ki je zgradil pravi obok, le malce postrani ga je ošinil, ko sta morala po vseh štirih zlesti vanjo.

– Reciva ji ledenka, Bunkec, je začel, ker sva midva prava ledeničarja. Bunkec se je radovedno oziral okoli sebe, v medlo, skorajda mlečno svetlobo, ki je pronicala skozi stene, v čudovito belino, ki mu je jemala vid, da se je oklenil Aničine roke in potisnil svojo, premrzlo, pod njegov medvedast rokav.

– Pa še na nekaj sva pozabila, Bunkec, je začel, ko sta se splazila na plano – Bunkec ga je vedno držal za roko – morava pripraviti »bum«, že navsezgodaj pridejo...

Bunkec je ob besedici »bum« dvignil pogled in se nasmehnil. Zaigralo mu je, ustnice so se mu preprosto raztegnile, majhna, prikupna jamica, ki je nastala v njegovi rdečici, pa je ostala tudi po slinavem grgu. Lahkotno je tekal z dinamitovkami, ki jih je nosil v naročju kot polena, jih vtikal v vrtanine, ki jih je Anica navrtal poldrug meter okoli ledenke in ko sta še nategnila vrstico, je Bunkec prvič zakinkal od utrujenosti.

Naložil si ga je na ramena, da se je Luka, ki ju je že od daleč opazila, prišla za glavo in zavzdihnila:

– Zdaj pa še to, Anica, še to...

– A veš, Luka, da se lahko v ledenki ogrejeva samo s svečo, je začel Anica, medtem ko se je ona drgetajoča zavijala v medvedovino. In ko se je sveča razgorela, je postalo opazno topleje. Luka je razprostrla medvedovino na tla in po turško sedla.

– Lepšega si ne bi mogla prislanjati, ga je začela oponašati.

– Jaz pa ne tebe povaljati, je povzdignil glas in roke hkrati.

Zamižala je in se mu predala: vedela je, da so jima dnevi šteti, da je

v zgornjem toku že rahla odjuga, da ga nekega jutra preprosto ne bo, da je ta ledenka, ki postaja vse bolj in bolj vroča, najbolj razkošna postelja, kajti Anica je ponorel, tak ni še bil nikoli v tej kreški zimi, ki jo zmanjkuje od samote.

– Lucija, je omotično sopel, samo da sva sama, da sva sama, Lucija . . . Luka pa je vlekla na uho le polteno predenje mraza, drgnjenje kože in pokljanje v sklepih, medtem ko je z Antonija kapljal pot in jo mrazil po dojkah. Ko sta splahnela, sta se zavila v medvedovino in se prisuškovala.

– Hvala bogu, da Bunkec spi, je zamižala, dodobra si ga zdelal . . .

– Brihten je, Luka, brihten, ta Bunkec, je vlekel, ne dá se kot pravi ledeničar . . .

Še preden je Anica segel pod medvedovino po njeno levo dojko, je silovito počilo, ju zamajalo, prezibnilo in vrglo proti sredi; če seveda ne bi preklalo ledenko na dvojce, bi imela dovolj časa, da bi uzrla skozi odprtino, ki je nastala zaradi eksplozije, dogorevajočo vžigalico, ki je plamenčkala v Bunkčev obraz, že ves zelen in zaripel od grgca, ki mu je od silnega zadovoljstva zatičal nekje pod četrtrim rebrom.

Deset pesmi



Dragica
Dani

MOJ DAN

v mojem dnevu
troje vekov
troje svetov
tri kaplje krvi

noben dan
ni podoben
temu dnevu